

List izhaja 1. in 15.
vsakega meseca.
Posamezna številka 2 K.
Rokopisi se ne vračajo
in nefrankirana pisma
se ne sprejemajo.
Inserati po dogovoru.

VOJNI INVALID

Uredništvo:
Šelenburgova ulica
št. 6/II, levo.

Upravištvo:
Poštni urad,
Ljubljana VII.

Glasiilo splošne organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot za Slovenijo.

Centrala splošne organizacije vojnih invalidov za slovensko ozemlje

sklicuje v nedeljo, 29. t. m. v vel. dvorani Ljudskega doma svoj

redni občni zbor.

Ker se bodo na istem razpravljalo važna invalidska vprašanja, se p. n. člani in članice vabijo, da se udeležijo istega v polnem številu.

O pomenu invalidske organizacije.

Verovali smo, da bo pravica zmagala in da bo vsak izmed nas prejel, kar mu po zaslugi pripada. V tej veri pa nas je ogoljufala pamet. Čas, v katerem živimo ni čas idealizma, temveč verižništva in gnusne korupcije, ki je odvzela današnjemu svetu pravilno razumevanje za pošteno stvar. Inteligenca in vojni bogataši so pokazali zelo malo brige za vojne žrtve, ki so uvidele, da si morejo pomagati le z organizacijo. Obstoječe razmere so nas prisilile, da smo sklenili vrste in stvorili organizacijo. Organizirajmo se, da ščitimo invalidske interese, je bilo naše geslo. Toda kako naj ščitimo interese, ako še do danes nismo vsi razumeli pomena na znotraj čvrste in na zunaj vplivne organizacije!

Organizacija tvori središče interesov in ima posebno individualnost, ki se razlikuje od individualnosti posameznika. Posameznik mora spoznati najprej sebe in razmere, v katerih živi, zlasti pa fizično in moralno stanje svojega stanu; ne sme delati tega, kar je po njegovem razumu dobro, ne brigajoč se za mnenje drugih. To ni nobeno samostojno mišljenje, temveč duševna trmoglavost in ozkosrčnost. Organizacijo sestavljajo posamezniki in tvorijo celoto. V trenutku, ko organizacija prevzame dolžnosti in pravice kot celota, jo mora vsak smatrati za enoto, ki je nosilec splošnih interesov

ter odgovarja za dobre in slabe posledice svojih članov. Kot taka mora člane vzpodbujati k plodonosnemu delovanju vseh za vse; vsaka malomarnost in nedelavnost je naravnost zločin vseh proti vsem. Zato skuša organizacija za tretji brezbriznost za invalidsko stvar. Vendar še ni dosegla sadu in napredka, po katerem hrepeni. Vzrok temu je ta, ker se med nami nahaja preveč duševnih impotenc, ki visijo na organizaciji kot mrtvoudni udje na zdravem telesu; ne zavedajo se pač, da morajo delati za splošnost in izpolnjevati moralne dolžnosti napram njej. Tu je odgovor na vprašanje, zakaj med posamezniki, ki jim je poverjeno vodstvo organizacije kot izvršujočim organom ne delujejo vsi tako, kakor zahtevajo interesi. Posledica tega je, da izvajajo malo razsodni člani organizacije neutemeljene kritike, ki se jim pridružujejo neumestne opazke tudi napram onemu delu, ki stremi za vestnim in smotrenim delovanjem. Omenjeno dejstvo je treba za vselej pokopati in se strezniti. To je mogoče doseči, ako zavlada najprej pri izvršujočih organih volja in zavest, da morajo delovati v interesu vseh. Pravila in poslovnik določujejo akcijo organov, katerih delovanje mora biti jasno, pregledno in dokazano. Ni najboljše organizacija ona, katere vodstvo sestavlja mnogo članov, temveč ta, ki ima največ sposobnih, delavnih in značajnih krmarjev. **Kvaliteta imej prednost pred kvantiteto!** Sile morajo biti koncentrirane, ako hoče organizacija raziskovati splošne interese, ki jih pa brez urejene administracije ne more uveljaviti. Zlasti bo dobro ad-

ministracija omogočila napraviti točno statistiko invalidov, ker je dosedanja pomanjkljiva. Vsaka organizacija brez pravilne administracije je obsojena na smrt, česar pa invalidi ne želimo, temveč hočemo, da je naša organizacija refleks društvenih sil, da je dober vodnik za tistega, ki vstopi v njo. Vsak invalid, tudi iz najbolj zapuščenih vasi mora biti organiziran. Zato naj vsak invalid stremi za tem, da postane pravi član organizacije, ki za njega odgovarja in je dolžna preskrbeti svojemu članu potrebno pomoč, kajti življenje zahteva gotovost ljudske delavnosti ter neodvisnot od volje neodgovornih ljudi. S tega vidika povdarjamo resnost invalidskega vprašanja, s katero mora država računati. Rešitev invalidskega vprašanja zahteva, da se uresniči volja invalidov namreč: pomagati vojnim žrtvam, da postanejo vredni člani človeške družbe, določiti vsakemu dolžnosti in pravice. S tega stališča je neobhodno potrebno, da spoznamo samega sebe in razmere, v katerih živimo. To je pravi vir, kjer more črpati organizacija moč in vstrajnost, ki je potrebna v boju za obstanek. Navedeno dejstvo naj uvažujejo voditelji organizacije, ako hočejo izdajati navodila, kako si priboriti boljšo bodočnost. Toda to ni dovolj; zaupati morajo vsi člani samozavestnim krmarjem, ki poznajo samo en cilj: braniti interese invalidov kot interese celote. Samovoljno postopanje centrali podrejenih poverjeništev in podružnic mora odpraviti duh, da so sestavni del enotne organizacije, ki izdaja vsem enaka navodila, po katerih morajo urediti svoje poslovanje, ako hočejo izboljšati bedno socialno stanje svojih tovarišev.

Iz navedenega sledi, da je notranja moč organizacije neobhodno potrebna, ako hoče doseči vpliv na zunaj. V tem pogledu prednjačijo stiki organizacije z zakonodajno oblastjo. Pri isti je organizacija v začetku zadela na odpor, kar smo zakrivali sami. Nekateri izmed nas so bili mišljenja, da se invalidom mora na hip vse dati in priznati, vsled česar so z nepravilnim postopanjem dosegli negativen uspeh, izpodkopali so celo ugled organizaciji pri merodajni oblasti in javnosti.

V teku časa pa se je marsikaj izpremenilo v dobrobit organizacije. Razmerje med organizacijo in pristojno oblastjo se je izboljšalo, stiki med obema so postali vse češči, kar je omogočilo v večjih slučajih kooperacijo. Jasno je, da skrb za vojne invalide ne more ostati na tej

LISTEK.

Ivan Gruden:

Božič.

Na sveti večer proti noči je Peter Trpin izstopil na postaji Dolenje in krenil proti domači vasi. Vse je bilo kot nekdanj. Zdelo se mu je, da ga pozdravljajo nemi, goli holmi, da mu smreke v večernem vetru pojejo dobrodošlico, da ga pozdravlja vsak kamen ob cesti. In vendar je bilo vse mrtvo v njegovi duši, tako težko krog srca. Oče in mati sta odšla, da se ne vrneta... Ne bije več njiju srce, čigar ljubezen je segala za njim v brezdaljne ruske poljane. Ni več one Minke, ki mu je ob slovesu pred šestimi leti zvila šopek in mu ga pripela za klobuk. Ta Minka je umrla... in oče in mati in morda še kdo drugi... Ti mrzla domovina, brez ljubezni, brez srca!

Izza ovinka se je prikazala vas. Mrak je legal na zemljo, tupa tam je pogledala skozi okno luč. V daljavi je počila pištola veselega fanta, ki strelja k svetemu večeru. Prišle so Petru nasproti iz vasi tri krave. Desetleten pa

stir z malim otročicem v naročju je stopal za njim.

„Kam pa greš,“ ga je vprašal Peter.

„Krave ženem na vodo.“

„Čigav pa si?“

„Mrharjev, pa služim pri Trpinu.“

„Čigav pa je ta otrok?“

„Gospodarjev Petrček je. Ga moram zmeraj pestovati, za očeta in mater ne mara.“

„Kako to?“

„Ljudje pravijo, da pijeta žganje in smrdita.“

„Kdo Ti je to rekel?“

„Anica Kobalova je rekla naši Hani.“

In deček je odšel s svojimi kravami.

Peter Trpin je ostrgal blato s čevljev, zakašljal in vstopil. Na klopi ob peči je ležal vznak moški, klobuk čez čelo, in smrčal. V zapečku je sedela ženska, si podpirala z desnico glavo in dremala. Na mizi je brlela medla luč. Poleg nje je sedel maček in predel.

„Dober večer Bog daj!“ je pozdravil Peter precej glasno, kot bi ga bilo strah.

Nihče ni odgovoril, samo maček na mizi je pogledal po došlem tujcu, zazdehal, se stegnil in zamijavkal prav milo in žalostno. Tako mijavkajo mački, kadar so zelo lačni.

„Bog Vama daj dober večer!“ je ponovil Peter, „ali spita?“ Moški na klopi se je obrnil proti zidu, zagodrnjal nekaj nejasnih besedi in smrčal dalje. Ženska v zapečku pa je dremotno, napol mež, pogledala po sobi in momljaje vprašala: „Kaj pa hočete, mož?“

Peter je spoznal Minko. Srce se mu je hotelo utrgati, vleklo ga je k tlom, noge so se mu šibile. Videl je, da je pijana.

„Dober večer, Minka, ali me nič ne poznaš, jaz sem Peter, vračam se iz Rusije.“

„Mož, kaj pa hočete, odkod pa ste, da govorite tako prismojeno? Peter je že zdavnaj mrtev. Hahaha...“

Med tem se je bil zbudil moški na klopi. Krenil je glavo od peči ter godrnjal:

„Kdo hudiča pa kolovrati tu okrog, ali je že zopet kak vandrovec, ki hodi z lačnim trebuhom za belim kruhom?“

„Payle,“ je odgovoril. Peter, „kaj ne poznaš več svojega brata? Pred dobrim tednom sem se vrnil iz Rusije. Vstani, Payle!“

„Aha... ti si... Peter... Kaj se nisi stegnil v Rusiji, časopisi so... poro... čali. Stara dva sta... tudi umrla... hahaha... Vsakega enkrat pri... me..., da ima za... zme... rom dosti... Če si... res Peter... ali si pa pri...“

stopinj kakor je danes, ampak se bo razvijala dalje. Socijalna skrb in socijalni red tvorijo sestavni del splošne socijalno-gospodarske politike, ki je važna za bodočnost našega naroda. V interesu države je torej, da se invalidski problem kot socijalni problem ne rešuje brez poznavanja objektivnih dejstev. Sodelovanje organizacije z oblastjo je pokazalo, kakšne so težkoče pri reševanju invalidskega vprašanja, ki sega v različne panoge državnega ustroja. Umestno bi bilo zmanjšati delokrog posameznih oblastnih odsekov, olajšati jim delo na ta način, da se poslovanje v gotovih slučajih prepusti organizaciji, ki pazi na to, da se zakonski predpisi povsod edinstveno izvršujejo. Praktična izkušnja je pokazala, koliko se je pripomoglo k reševanju invalidskega vprašanja ravno radi tega, ker je merodajna oblast pozvala zastopnike zainteresiranih, ki so stvarno in objektivno presojali tozadavne predloge in v istem smislu predlagali. Nastane vprašanje, kakšne uspehe pa je organizacija dosegla?

Todazdevno imamo dosedaj malo zanesljivih poročil glede stvarnih rezultatov. Vendar ne smemo podcenjevati tega, kar smo kljub zastalosti in pomanjkljivosti dosegli. Lahko si predstavljamo, da bi bili uspehi večji, ako bi bilo v socijalno-gospodarskem pogledu finančno stanje organizacije zadovoljivo. Organizacija potrebuje denarna sredstva, ako hoče doseči cilj, ki si ga je ustvarila. Vir za omenjena sredstva je organizacija našla; pri tem stremljenju jo podpira pristojna oblast, ki ji moramo priznati pravilno razumevanje za invalidsko vprašanje.

Omenili smo že, da ugled in mnenje o invalidski organizaciji pri javnosti ni tako kakor bi moralo biti. Ne smemo šteti za zlo, ako je mogoče naša javnost v vrtincu prevar, v dobi koristoljubja in sebičnosti mislila, da živimo invalidi v raji na račun države kot nenasitljivi člani človeške družbe. Raj za nas ne obstoji, niti si ga ne želimo ampak kot lojalni državljani zahtevamo samo to, kar nam je država po javno pravnih načelih dolžna dati kot vojnim žrtvam, ki smo brez lastne krivice pretrpeli moralno in materialno škodo. Naša dolžnost je, da javnost informiramo o našem položaju in jo pridobimo za sebe. Opustimo pa že enkrat tisto mrzlo in pogubonosno brezbriznost, izkoristimo vsako priložnost v splošno povzdigo organizacije in v izpolnitev posameznega invalida. Negujmo organizacijo po svojih močeh, da dospemo do večjega vploda in popolnosti ne samo na znotraj, ampak tudi na zunaj.

Sodelujte!

V društvih in organizacijah se običajno zbirajo ljudje, ki imajo enake težnje in cilje, da morejo svojim enakim zahtevam z združitvijo moči dati jako oporo in da morejo izbojevati boj za skupne interese v zavesti svoje kvantitativne in kvalitativne sile.

Tudi namen naše invalidske organizacije je, da zbira pod svojim okriljem vse one, ki jim je svetovna vojna vtisnila neizbrisni pečat na njihova telesa ter jih potem v sklenjenih vrstah povede pred forum dolžnikov, da iztirjajo od

njih svoje v krvi dano in s krvjo zapisano posojilo.

Usoda pa ni udarila z enakimi udarci vseh enako. Duševnega delavca-inteligenta je na primer zadela izguba noge mnogo manj v živo, kakor manualnega delavca - težaka, ki ga je enaka usoda, skoro bi rekel, oropala eksistence. Ta, v pridobitnih razmerah udelejujoča se razlika vpliva na našo organizacijo tako, da je zanimanje zanjo od strani invalidov-inteligentov povsem nezadostno, vsled česar trpe v prvi vrsti najbolj prizadeti siromaki. Popolna pasivnost naše inteligence v tem pogledu temelji skoraj gotovo v prevelikem egoizmu, v nekaki duševni polenelosti, v skrajni brezbriznosti in pa tudi v nepojmovanju velikih socijalnih vprašanj, ki jih stavi sedanji čas na nas vse; na trpeče neposredno, na netrpeče pa posredno. Navedeni razlogi so gotovo vse preje, nego opravičljivi in to nezanimanje je vse obsodbe vredno.

V naši organizaciji se more udeleževati in koristno delovati vsakdo, kdor ima le dobro voljo. Delo je ogromno in tako različno, da je večje število sodelujočih neobhodno potrebno. Tudi raznolikost dela zahteva mnogočrat ne samo laikov, ampak strokovnjakov-inteligentov, ki pa jih je žalibog tako malo med nami, da bi skoraj mislili, da je v vrstah akademikov delala usoda v bojni črti izjemo ter se jih ogibala. Na občnih zborih, shodih, različnih prireditvah, vedno in povsod pogrešamo onih, ki bi nam s svojo znanostjo in s svojim vplivom mogli neizmerno koristiti.

Vi vsi, ki so vam namenjene zgorajšnje besede, pridite, pomagajte, sodelujte! Kam? Kako? Takoj vam povemo!

Delo v našem centralnem odboru sloni na ramah maloštevilnih delavcev, ki prinašajo svoji, idealnosti neprimerne žrtve. Nekateri izmed teh požrtvovalnih tovarišev potrebujejo vsled preobilice svojih službenih poslov razbremenitve, drugi omagujejo pod težo pretežkega prevzetega dela in potrebujejo pomoči, da jim ne vpade pogum popolnoma. Radi tega preti nevarnost, da na letošnjem občnem zboru, ki se vrši prihodnje nedeljo, ne bomo mogli najti zadostnega števila njim vrednih naslednikov, ki bodo v bodočem poslovnem letu nadaljevali naporno delo s tolikim samozatajevanjem, vnemo in uspehom, kakor ga je sedanji odbor započel.

Apeliramo zato na vse, ki jih je usoda zaznamovala nam za tovariše: Posvetite nekaj ur, četudi dragocenega svojega časa najnesrečnejšim vojnim žrtvam! Vzbudite se iz svoje sladke brezdelice! Človekoljubje vas kliče na delo! Široko nerazorano polje leži pred vami in čaka vašega pluga. Plačila vam sicer ne obljubljam v materialnih dobrinah, niti ne boste vedno, — da smo odkritosrčni, — želi hvaležnosti, primerne vašemu delu. Le sladka zavest, da ste izpolnili svojo dolžnost, ki vam jo nalaga humaniteta, vam bo vaše delo obilno poplačala!

Vemo, da se vsi temu povabilu ne boste odzvali: mnogim ne dopušča čas, mnogi ste prerahlega zdravja, da bi imeli srčnosti dovolj in se lotili dela v organizaciji. In vendar morete tudi vi, ki trpite na sličnih izgovorih, mnogo koristiti naši skupni stvari. Tudi za vas

in za vaše delo je prostora dovolj v naši organizaciji!

Naša centrala je, upoštevajoč soglasno željo svojih članov in v lažjo dosego društvenih ciljev, v preteklem letu začela izdajati društveno glasilo. Važnost in nujnost tega koraka dokazuje dejstvo, da se je „Vojni invalid“ udomačil v primeroma kratki dobi pri pretežni večini invalidov. Vsi ti upajo, da bo naš časopis verno in vestno izpolnjeval svojo nalogo, ki obstoji predvsem v tem, da obvešča svoje bralce o vseh važnih zadevah, da tirja naše pravice in razglašča naše zahteve pred merodajnimi činitelji in da dviga glasno obtožbo zoper one, ki nam delajo krivico. Lepa je ta naloga, a težka. Z njo je poveril centralni odbor najbolj požrtvovalne svoje člane, ki pa so bili žal v premajhnem številu na razpolago, da bi ji bili popolnoma kos. Glavno in odgovorno uredništvo, upravništvo, pregledovanje, vse je izročeno le peščici ljudi, ki bi pa vkljub temu svojo nalogo vendarle mogla zmagovati, da se ji ni vedno boriti s težkočami, ki ji nastajajo vsled premalega števila sotrudnikov.

Tukaj so vam, invalidi-inteligenti, — na stečaj odprta vrata, ki vas vljudno vabijo, da vstopite v vrsto borcev za naše pravice! Z dobrimi nasveti in stvarnimi kritikami, z objektivnimi poročili in nujnimi interpelacijami v teh predalih morete blagodejno delovati v prid svojih tovarišev-trpinov, s katerimi vas je zvezala usoda. Vsaj tu, kjer gotovo ne bo vaša fizična in psihična osebnost v kakršnemkoli oziru preveč obremenjena, sodelujte, da si pridobite zasluženo pred Bogom, pred ljudmi in pred samim seboj! Nekaj stavkov na košček papirja vas ne stane niti materialnih niti moralnih žrtev.

Pošiljamo ta klic v svet z edino željo, da bi zadel na poslušajoča ušesa in ne ostal glas vpijočega v puščavi.

Nekaj o načrtu invalidskega zakona.

Člen 15.

Lastniki kópališč so dolžni, da odstopijo 10% od vseh, za zdravljenje razpoložljivih mest.

Glava IV.

Preskrbovanje invalidov s protezami (zamenjavanje).

Člen 16.

Vsak invalid ima pravico na dve protezi za delo ali po potrebi in presoji komisije na eno protezo za delo in eno estetsko, oziroma dve estetski protezi, ter ortopedične čevlje ali kateri drugi neobhodni potrebni aparat.

Invalidi, ki imajo ranjen obraz, čeljusti ali lobanjo, ali jim je odstranjeno oko, dobivajo po dve estetski protezi. Protezo dobi invalid samo za one poškodovane dele telesa, radi katerih je priznan za invalida.

Člen 17.

Trajnost vsake proteze in ortopedičnih pripomočkov določi strokovna komisija na pod-

nesel... kaj... pijače? Tu... pri... peči je že... ja... pa vroče... je... Prmejduš... več... pa ta baba... pije kakor... žolna...

„Kdo pije bolj kot ti, prešič?“ je zagodrnjala Minka v zapečku, ki je že napol dremala. „Že cel liter žganja si danes požrl!“

„Ti... ti... pa le... tiho bodi... več... vlačuga...“

Pijanka gr... da...“ jo je zavrnil Pavle. „V treh gostilnah si sti... kala... danes... za frakelj... ni... Vse... si že pognala... po gr... lu... čast... poštenje... obleko... zdaj... boš pa... še hi... hi... šo in grunt...“

Utihnili je, se popraskal po kuštravi glavi in se znova obrnil v peč.

Maček na mizi je zopet zamijavkal, mož in žena sta spala dalje spanje pijanega. Peter je stal sredi sobe.

Tiho je vstopil pastir z otrokom in sedel za mizo. Gledal je tujca, gospodarja in gospodinja. Nič ni rekel. Samo njegove velike oči so govorile, kako nerodno je pri hiši.

Suhotni otrok je stezal drobne roke proti luči, maček se je dobričal s povzdignjenim repom pastirju krog nog.

„Pavle, ali boš kaj vstal?“ je vprašal Peter še enkrat.

Pavle je nekaj zamomljal, se pridušil in zasmrkal. Odgovora ni dal. Ženi je bila klonila glava na peč in je spala. Razmršeni lasje so ji pokrivali tilnik, senca in ušesa, čez čelo ji lezel rjav čop na razgreto peč.

*

Peter je stopil v jasno noč. Vse polno zvezd in zvezdic je migljalo na nebu. In po hišah je gorelo toliko luči in sveč, kot jih Peter že zdavnaj ni videl. Svetla so bila skoraj vsa okna, le pri Trpinovih, pri njegovem bratu je brlela medla oljenka, kot gore pri mrličih.

Pri duši mu je bilo grenko in prijetno obenem, a nikogar ni obsojal, niti pijanega brata in Minke.

Začutil je morda prvič v svoji nesreči, da usoda izenači vse krivde na zemlji. Zavedel se je, da on kljub izgubljeni roki vendar ni najnesrečnejši človek na svetu; da je mnogo drugih, ki trpe še bolj, četudi jim ljudje ne pravijo — invalidi. Spomnil se je preteklih let. Doma so imeli vsega dovolj: denarja, kruha, sloge in sreče. Danes pa spita Pavle in Minka pijana ob peči, maček mijavka lačen na mizi. Groza ga

je spreletela, strah ga je postalo pred domačim pragom.

Od Obrekarjeve hiše onstran ceste mu je zazvenela na ušesa pesem. Postal je...

Sveta noč, blažena noč...

Stal je nepremično in zrl predse. Debela solza mu je zdrknila po licu. Začutil je v sebi ono mehko, ono sladkost in poezijo, ki išče vsakega na sveti večer. Gorje onemu, ki je več ne čuti, več ne razume...

Stal je pred hišo in ihtel...

Sveta noč, blažena noč...

Tako gorko mu je postalo v duši, nov pogum, nov up v življenje mu je tekkel v srce, možgan in mlad se je zdel sam sebi.

In napotil se je nazaj proti postaji, da si poišče novo življenje, nov dom... In šlo je z njim veselje, šla je močna volja, trdna, zdrava desnica ter zavest, da ni on edini med nesrečnimi, da jih je na milijone žalostnih in objokanih...

Vlak je zažvižgal v sveto noč in Peter se je odpeljal za svojo srečo v sveti dan.

lagi vrste in izdelave proteze, kakovosti materiala in poklica invalida, ter terenske prilike, kjer živi. To se zapisuje v knjigo in označuje na listini, ki se preda invalidu skupno s protezo.

Člen 18.

Če invalid pokvari protezo pred potekom roka, ki je označen na listini, ima pravico na popravilo oziroma izdelavo nove proteze na državne stroške. Če se pa dokaže invalidu, da je namenoma pokvaril protezo, se mu bo dala nova ozir. popravila stara, toda za to se mu bo odtegovalo od invalidnine mesečno določeni del in sicer vse dotlej, dokler se ne poravnajo stroški za popravilo oziroma novo protezo.

Člen 19.

Izdelovanje oziroma popraviljanje protez in drugih ortopedičnih pripomočkov se bo izvrševalo v državnih ortopedičnih delavnicah. Po odobritvi strokovne komisije, se lahko izvrši izdelava in popravilo protez tudi pri privatnih podjetjih ali privatnih mojstrih. V takih slučajih se bo invalidu izplačevalo stroške v znesku, kolikor bi stala izdelava oziroma popravilo v državni delavnici.

Vsa popravila se lahko izvrše tudi pri privatnih mojstrih ali privatnih podjetnikih in sicer tako, da se stroški naknadno poravnajo. O naknadnem plačanju odločuje strokovna komisija.

Glava V.

Strokovna izobrazba.

Člen 20.

Invalid se mora izučiti v svojem prejšnjem ali pa v novem poklicu, ako mu je to mogoče in potrebno, o čemer odloča strokovna komisija. Stroške strokovne izobrazbe krije država.

Člen 21.

Posebna strokovna komisija, v kateri so zastopani tudi predstavitelji invalidskih organizacij, določi vrsto poklica, za katerega se mora invalid strokovno izobraziti, vpoštevajoč pri tem njegovo voljo in fizično moč. Izobrazba invalidov v njih prejšnjem, kakor tudi v novem poklicu, se vrši v državnih invalidskih šolah in po potrebi tudi v drugih javnih šolah, podjetjih, pri danih okolščinah pa tudi pri zasebnih podjetjih in mojstrih in sicer: v invalidskih šolah na podlagi statuta, pri zasebnih podjetjih in mojstrih pa na podlagi dogovora, v katerem je razen delavnega časa natančno označena tudi učna doba in nagrada (plača) vajenca.

Člen 22.

Strokovna izobrazba sme trajati največ eno leto, samo v izjemnih slučajih 2 leti; za dijake pa 3—4 leta.

Za časa strokovne izobrazbe prejema invalid razen svoje invalidnine tudi plačo, ako je njegovo delo tako, da takoj nudi kak zaslužek.

Invalidi prostih poklicev in drugi invalidi prejemajo, dokler se jim ne določi plača, kot dodatek za strokovno izobrazbo prvi mesec po 30 Din, drugi mesec 45 Din, tretji mesec in nadalje po 60 Din. Visokost plače določa uprava zavoda sporazumno z invalidskimi organi po stvarni vrednosti dela, ne sme pa biti nižja, kot dodatek za strokovno izobrazbo, ki ga prejemajo.

Po dokončani strokovni izobrazbi polaga invalid pred izpraševalno komisijo izpit in če ga prestane, si pridobi pravico za samostojno izvrševanje izučenega poklica v smislu odredb zakona za podjetja, oziroma obrtne reda z omejitvijo, da sme imeti vajence edino le, če ima v svojem podjetju zaposlene pomočnike, ki so dokončali normalno strokovno izobrazbo, kakor to predpisuje zakon o podjetjih oziroma obrtni red. Na vsakega pomočnika smeta odpasti največ dva vajenca.

Člen 23.

Invalidi, ki se izobrazujejo v državnih zavodih, imajo pravico na brezplačno stanovanje, prehrano in obleko.

Ako ni v zavodu prostora, ali ako invalid obiskuje pouk v javni šoli, podjetju, pri privatnem mojstru ali obrtniku, ima pravico na obleko, obuvanje in novčano hrano, kakor prejemajo vojniki dotičnega ali bližnjega kraja, ter po 5 Din dnevno za prenočišče.

Člen 24.

Država bo podpirala strokovno izobrazbo vojnih vdov in sirot, ter otrok invalidov s tem, da bo dajala v ta namen podporo društvom in ustanovam, ki skrbijo za njih strokovno izobrazbo, v svrhu usposobljenja za delo...

Glava VI.

Posredovanje za delo.

Člen 25.

Gotova mesta v državni službi in pri drugih samoupravnih oblasteh rezervira država izključno za invalide in osebe, ki imajo po tem zakonu pravico na državno zaščito in pomoč. Mesta, za katera je predpisan natečaj, se lahko podelijo invalidom brez natečaja. Za vsa druga mesta pa se bo pri enaki kvalifikaciji v prvi vrsti upoštevalo invalide in družine padlih, umrlih in pogrešanih vojakov. Za preskrbo privatnih služb in dela pri privatnih podjetjih bo posredovala država v prid invalidom potom pristojne borze (posredovalnice) za delo.

Ministrski svet predpiše potom pravilnika na predlog posebne komisije, v kateri so zastopani predstavniki ministrstva za socialno politiko in vseh drugih prizadetih resortov, kakor tudi predstavniki invalidskega združenja, katera mesta v državni in samoupravni službi naj se rezervirajo izključno ali v določenem številu za invalide, kakor tudi katera mesta se smejo podeljevati invalidom brez natečaja.

Člen 26.

Častniki in podčastniki-invalidi, ki so služili daljšo dobo, imajo pravico zahtevati, da se jim zopet sprejme v aktivno službovanje, bodisi k četi ali v pisarno, če se po zdravniškem pregledu ugotovi, da so za tako službo sposobni in sicer v istem činu, v katerem so bili pred razrešitvijo vojne dolžnosti. Dodelitev teh častnikov in podčastnikov k četi ali v pisarno izvršuje posebna komisija v ministrtvu za vojno in mornarico.

Invalidnost ne sme biti ovira za redno uporabo v službi.

Člen 27.

Invalidi, ki so bili zaposleni pred nastopom vojaške dolžnosti v kakem javnem ali zasebnem podjetju, v državni, samoupravni ali javni službi, smejo zahtevati, da se jim podeli isto ali enako mesto pri istem podjetju ali oblasti in sicer pod enakimi pogoji, ako so za to mesto strokovno popolnoma, telesno pa vsaj deloma sposobni, o čemer odloča v spornih slučajih posebna strokovna komisija.

Člen 28.

Vsa javna in zasebna (industrijska, trgovska, bančna in kmetijska) podjetja, pri katerih je zaposlenih 15—20 delavnih moči, morajo zaposliti enega invalida, na vsakih nadaljnjih 10 delavnih moči pa še po enega invalida pod enakimi plačilnimi pogoji. Ako pa nadalje ne more v nobenem slučaju več sprejeti invalida, mora zaposliti mesto vsakega invalida po dve vojni siroti nad štirinajst let.

Le v slučajih in samo za one invalide, za katere se očitno dokaže, da svojevoljno zane-marjajo delo, radi katerega delodajalec trpi škodo, se sme po odloku strokovne komisije, v kateri so zastopani po en predstavnik invalidske organizacije in podjetja, ter en uradnik inšpekcije za delo, zmanjšati plačo ali pa odpustiti iz službe.

Člen 29.

Podjetja, ki vsled svoje posebne stroke, z ozirom na interes pravičnega poslovanja ali z ozirom na zdravje in življenjsko varnost invalida ne morejo sprejeti invalidov v smislu člena 28. zakona, nego samo zdrave delavne moči, kar ugotovi pristojna inšpekcija dela na stroške podjetja, plačajo državni upravi v blagajne narodnega fonda za invalide in družine padlih, za vsakega invalida odkupnino v znesku 2400 Din letno.

Podjetja, ki ne bi hotela sprejeti invalidov, dasiravno bi mogla, plačajo tolikokratno globo, kolikor invalidov bi morala zaposliti po členu 28. zakona in sicer v znesku do 10.000 Din z ozirom na veličino obrata dotičnega podjetja in števila delavnih moči, ki so pri njem zaposlene.

Če ne bi podjetniki po preteku enega leta, ko se je prisodila ta globna kazen, zaposlili invalidov, se jim spremeni ta kazen v letno od-

kupnino, ki se vsakoletno povišuje za 1000 Din in sicer vse dotlej, dokler ne zaposlijo invalidov.

To kazen oziroma odkupnino prisoja oblastni organ ministrstva za socialno politiko.

Člen 30.

Država pomaga invalidom in družinam padlih, umrlih in pogrešanih vojakov s tem, da daje koncesije za prodajo tobaka, srečk državne klasne loterije in drugih monopolskih predmetov invalidskim združenjem v smislu člena 88. in 90. zakona ter invalidom samim in njih družinam.

Za podelitev drugih koncesij, kakor n. pr. kinematografskih, gostilniških, agenturskih, lovskih, ribolovskih, konkurirajo invalidi in vdove padlih, umrlih in pogrešanih vojakov obenem z drugimi konkurenti, toda pri enakih predpogojih se bo v prvi vrsti upoštevalo invalide in osebe, ki imajo po tem zakonu pravico na državno zaščito in pomoč.

Člen 31.

Država pomaga po možnosti ustanovitev produktivnih invalidskih zadrug s tem, da jim daje posojilo za potrebno osnovno glavnico.

Te invalidske zadruge se morajo ustanoviti v smislu zakona o zadrugah.

Na te ugodnosti imajo pravico izključno invalidske zadruge v vsakem slučaju, mešane le tedaj, ako je ena četrtina (¼) združnikov invalidov ali vdov po v vojni padlih, umrlih ali pogrešanih vojakov.

V posebnem pravilniku bodo predvidene določbe, s katerimi bo onemogočeno, da bi se te mešane zadruge zamogle izkorščevati v privatne namene.

Invalidski zakon pride vnovič v pretres. (Izv. brz. „Riječi“). Po naredbi ministrstva za socialno politiko se bode začelo takoj z pretresom načrta invalidskega zakona. K izdelovanju tega zakona bode ministrstvo povabilo na tozadevne ministrske konference Udruženje ratnih invalida, ki bodo zastopani po svojih delegatih. Radovedni smo, ako bode ministrstvo za socialno politiko povabilo tudi zastopnike ostalih invalidskih organizacij, Slovence, Hrvatce, Dalmatince in Bosance (op. ur.) Koliko vpitja je bilo v minulemu letu, da je končno invalidski zakon sprejet in da je zelo dober ter da bode vsestransko odgovarjal potrebam. Veseli nas, da se bode izvršila revizija prvotnega invalidskega načrta, ki bode vsekakor moral biti edinstven, ne pa da bi enemu delu prizadetih naše države dal možnosti posebnih bonifikacij in dobrot, drugemu pa ne bi dal niti to, kar je najnujnejše potrebno za vsakdanjo pomoč. Upamo, da bode gospoda pri tozadevnih ministrskih konferencah upoštevala vsestransko glas prizadetih, stojimo pa odločno na stališču, da bodo pri teh konferencah zastopane vse invalidske organizacije naše države.

Zakon in naredba -- invalidi.

Zakonodajni odsek je v mesecu decembru pretečenega leta pretresal načrt invalidskega zakona, kakoršnega so predložili vladi zastopniki invalidskih organizacij in ga, česar se je zelo bati, sprejel z večjimi spremembami. V veljavo stopi s 1. januarjem 1922. Kedaj bo obelodanjen v uradnih listih, ni znano.

Med tem pa že prihajajo razne vznemirljive vesti. „Vojni invalid“ prinaša v štev. 1. z dne 17. jan. 1922 dopis invalidskega odseka, s katerim se 1. jan. 1922 ukinja izplačevanje dodatkov k pokojninam za one invalide, ki jim je bilo pri zadnjem nadpregledu priznanih manj kot 50 odstotkov invalidnosti itd. itd. Iz dopisa se povzame, da je novi zakon tako prikrojen, da bodo invalidi s 40 odstotki invalidnosti prejemali odslej manjše pritojbine kakor so jih dobivali doslej. Kajti če bi jim novi zakon odmerjal isto ali morda še večjo invalidnino, ne bi bilo vzroka ustavljanju dodatka. S čim utemeljuje vlada to zmanjšanje?

Točka 4. tega dopisa oziroma člena 21. zakona o invalidih z dne 15. dec. 1921 pravi, da se ukinja dodatek vsem invalidom brez ozira na odstotke in število otrok ter za vse vdove brez ozira na število otrok, ako plačujejo več kot 30 dinarjev neposrednega davka.

Med neposredne davke spadajo: 1. osebni davki; 2. realni davki. Osebni davek se deli na a) splošno pridobinski, b) pridobinski davek podjetij, ki so podvržena javnemu polaganju računov, c) rentni davek, d) osebno dohodninski davek in e) plačarino. Realni davki so sledeči: a) zemljiški, b) hišno razredni, c) hišno najemninski davek.

Uredba o izpremembah in dopolnitvah uredbe o začasnih pomoči invalidom in rodbinam padlih vojakov z dne 14. febr. 1920, člen 2., točka VIII/c odreja, da nimajo pravice do dodatka one osebe, ki plačujejo več nego 50 dinarjev neposrednjega davka t. j. ki so siromašni. Uredba izključuje le invalide, ki plačujejo manj nego 50 dinarjev, zakon pa je rigoornejši in odreja pravice invalidne osebam, ki plačujejo samo 30 dinarjev neposrednjega davka. Zakaj?

Invalidnina je slej ko prej domala ista, draginja od dne do dne raste, davčni vijak pa neusmiljeno navija ubogo invalidsko paro. Pri nas, pri invalidih naj se torej začne z varčnostjo. Z našimi parami naj se prevažajo celi vlaki raznih komisij, ki škodujejo državi nele na premoženju, ampak žalibože tudi na ugledu. Država, ki varčuje pri vžigalich, da lažje zapravlja pri smodkah ni na pravi poti.

Še nekaj. Člen 14/VIII, točka a) uredbe o začasnih pomoči navaja: pravico do dodatka nimajo osebe, ki že iz javnih sredstev prejemajo draginjsko doklado ali dnevnicu. Zadnji odstavek člena 38. načrta invalidskega zakona, o katerem členu trenutno ni znano, jeli sprejet tudi v novi zakon, podaja te-le misli: privatnim uradnikom in osebam slobodnih profesij (poklicev) z 8 razredi srednjih šol se poveča invalidnina, koja jim pripada po tem zakonu za 50 odstotkov. Po uredbi izgubijo pravico do dodatka vsi državni uradniki brez razlike, po načrtu zakona pa imajo državni uradniki, ki so absolvirali 8 razredov srednjih ali njim podobnih strokovnih šol polovico manj invalidnine, kakor njih kolegi v privatnih uradih, obratih itd.

Zakaj zopet ta razlika?

Ako smatra država, da so državni uradi le zavetišča postopačev in lenuhov, se mi invalidi — drž. uradniki proti temu mnenju kar najodločneje zavarujemo, ker teh blagrov niti najmanj nismo deležni. Če pa moramo opravljati svoje posle ravno tako kakor privatni uradniki, potem je dolžnost države, da nas tudi tako plača, kakor plačujejo privatni uradi svoje uslužbenice. Nočemo nikake milosti, protestiramo pa proti temu, da se nas tako beraško plačuje. Mera, s katero odmerja pokojnino oziroma invalidnino zakon ni nič drugega kakor izigravanje drugega proti drugim.

Člen 11. uredbe o samopomoči invalidov zaukazuje, da gre invalidskim organizacijam v prvi vrsti pravica pri podeljevanju raznih privilegijev (koncesij za bioskope, kinematografe itd.) Namen je prozoren. Vlada si hoče pri podeljevanju koncesij ohraniti prosto roko. Mi pa zahtevamo, da bodi podeljevanje kinematografskih koncesij izključna pravica invalidskih organizacij!

Vlada, kako dolgo boš še izkoriščala naso potrepljivost...

Naročnikom!

Tej številki „VOJNEGA INVALIDA“ smo priložili poštne položnice, da vsak naročnik obnovi naročnino

komur je že potekla. Pri naročilu naj vsakdo jasno in točno označi svoj naslov. Kdor bi pravočasno naročnino ne poslal, mu s to številko ustavljamo nadaljnje pošiljanje lista.

Uredništvo in upravništvo se morata poleg z drugimi težavami boriti tudi še z gmojnimi težkočami. Izdajanje glasila pomeni zmagovati stroške, ki jih moremo križati le, če bomo združeni v eno mogočno vrsto, primerno razdelili vsa bremena. Zato upamo, da boste, tovariši, pokazali za skupno delo dovolj razumevanja in se boste zgorajšnjemu našemu pozivu radevolje odzvali. Naše upanje je tembolj upravičeno, ker ste nas že ob ustanovitvi lista prepričali, da pravilno ocenjujete delo, ki naj bi ga in ki ga hoče izvršiti „Vojni invalid“, ter se naročili nanj v primeroma velikem številu.

Vendar je še nekaj tovarišev, ki pri delu stoje ob strani, ki kažejo našemu prizadevanju nekako nezaupanje in ki vsled tega našega lista ne podpirajo. Dolžnost zavednega našega naročnika je da vsakemu takemu tovarišu objasni pomen in nalogo „Vojnega invalida“, ter ga poučuje, pregovarja in obdeluje toliko časa, da ga more zapisati na listo naših naročnikov. Pa ne samo invalidi, ampak tudi drugi ljudje naj bero naš lit, da bodo zvedeli za naše zahteve. Zato agitirajte zanj povsod, zahtevajte ga po vseh javnih lokalih, pridobivajte mu novih naročnikov!

Vsem svojim članom pa še posebno naročamo: ne zamudite nobene prilike, zbirajte pridno povsod in ob vsaki priložnosti za naš tiskovni sklad!

Razne vesti.

Kraljeva zaroka. Naš kralj Aleksander I. se je ob pravoslavnih božičnih praznikih zaročil v Sinaji z romunsko princezino Marijo. Vsi Jugoslovani smo to odločitev svojega vladarja pozdravili z odkritosrčnim veseljem. Vemo sicer, da so kraljevske zaroke in poroke izgubile svoj srednjeveški pomen, ko se je z njimi mnogokrat odločala usoda celih držav in narodov, kar pa v sedanjih demokratičnih časih ni več lahko mogoče. Vendar je zaroka našega kralja važen dogodek, ki more biti in bo temeljni kamen, na katerem se bo zgradila veličastna stavba miru med balkanskimi narodi. Ta zaroka pomeni zvezo treh vladarskih hiš na Balkanu, ker je sestra kraljeve zaročenke poročena z grškim prestolonaslednikom. Zveza treh dvorov bo rodila tudi tako močno zvezo treh balkanskih narodov, da bodo mogli združeni prevzeti vodilno vlogo v južnovzhodni Evropi. Naša bodoča kraljica je hči romunske kraljevske dvojice Ferdinanda in Marije. Rojena dne 8. januarja 1900. Vzgojena je bila v ljubezni do dela, do glasbe in do naroda. Trdno smo prepričani, da jo bomo vsled njenih lastnosti takoj, ko jo bomo spoznali, vzljubili ravno tako, kakor ljubimo svojega kralja. Ob priliki Aleksandrovega obiska v Ljubljani smo mogli spoznati, da je njegovo srce, nam invalidom, globoko naklonjeno, da dobro pozna naše boli in težave in da bomo v njegovi kraljevi osebi vedno našli mogočnega zaščitnika in branitelja naših pravic. Upravičeno upamo, da bo tudi naša bodoča kraljica Marija delila kraljevo naklonjenost do nas, ubogih vojnih žrtev. Zato jo radostni in nestrpni pričakujemo, da se ji moremo pokloniti in se zateči pod njeno okrilje, kakor se zateko k materi pomoči najbolj potrebni otroci.

Medzavezniški kongres invalidov v Beogradu. Lanski medzavezniški kongres invalidov v Parizu je sklenil, da se letošnji kongres vrši v Beogradu. Z ozirom na to je ministrstvo za socijalno politiko ukrenilo vse potrebno za prireditve tega kongresa. Pred vsem se je obrnilo na ministrski svet, da dovoli potrebne kredite in ukrene vse korake, da se kongres čim svečanejšje vrši. Ministrstvo za socijalno politiko naglašja, da je ta kongres velike politične važnosti za našo državo. Z invalidskim kongresom v naši državi bodemo se morali v bodoče obširneje baviti, ter razmotrivati pomen medzavezniškega kongresa. V čast si bomo morali šteti, da se bode šele v komaj začeli državi vršil kongres, ki bode vzbujal pozornost celega sveta. Pripraviti se moramo, da dostojno sprejmemo naše brate borilce vseh ostalih držav, da jim pokažemo, da nismo mrtvo bitje, ampak da hočemo v interesu države kakor v interesu svojem in ostalih sotrpinov celega sveta zvesto delovati na tem, da združimo svoje moči ter v skupnem delu postanemo odločilni faktor, katerega glas bode moral najti odmev v vsaki državi. Več o tem v prihodnjih številkah.

Iz tajništva ljubljanskega poverjeništv. Članske knjige, ki so se pri lanskem razdeljevanju moke odvzele članom, so istim vsak čas na razpolago. Iz tehtnih vzrokov priporočamo vsem, da v lastnem interesu po iste takoj pošljejo. Priporočamo, da se vsak član zglasti osebno.

Statistika invalidov. Po ljubljanskem dnevniku „Jutru“ posnemamo sledečo statistiko in-

validov, ki jo je sestavilo mednarodno tajništvo invalidskih organizacij: Francija ima invalidov 1.500.000, Nemčija: 1.400.000, Anglija: 1.700.000, Italija 570.000, Poljska: 320.000, Amerika: 245.000, Čehoslovaška: 178.000, Avstrija: 164.000, Jugoslavija: 150.000, Kanada: 88.000, Romunija: 84.000, Bolgarija: 40.000, skupaj torej skoraj šest in pol milijona. Da smo si vsaj približno na jasnem kakšen minus za človeško družbo pomeni ta dar svetovne vojne, premislimo sledeče: Vzemimo radi popolnejšega in lažjega računa, da znaša število vseh invalidov le 6 milijonov, ki so povprečno 50 odstotkov delanezmožni. Teh 6 milijonov ljudi bi, če bi bili zdravi, delali na leto približno 290 osemurnih delavnikov, kar pomeni 13 milijard 920 milijonov ali okroglo 14 milijard delavnih ur na leto. V današnjih razmerah more vsak zdrav delavec zaslužiti najmanj po 10 K na uro. Po tem računu znaša vrednost dela, ki bi ga moglo izvršiti omenjeno število invalidov, če bi imeli zdrave ude, letno 140 milijard kron. Radi omejenjene povprečno 50% delanezmožnosti pa se zmanjša ta vrednost okroglo za letnih 70 milijard kron ali 17.5 milijard dinarjev. To je vsota, s katero bi cela naša država lahko skoraj tri leta krila izdatke za vse svoje uradništvo in vojaštvo, za vse institucije in investicije.

Smrt papeža Benedikta XV. Kratka brzobjavka je preteklo nedeljo zjutraj sporočila širnemu svetu, da se je najvišji vidni poglavar katoliške cerkve preselil v večnost. Pokojni papež je bil velik mož in plemenit značaj, zato je vredno, da tudi mi posvetimo njemu na tem mestu nekoliko spomina. Ko je Benedikt XV. dne 3. septembra 1914 zasedel sveto stolico, zgodilo se je to brez hrupa, brez posebnega zanimanja, ker na ljudstvo je baš v onem času legla grozna pošast: svetovna vojna je bila v početku. Pokojnikovo blago srce je krvavelo vsled svetovne nesreče in hitelo na pomoč, kjer se je pomoči dalo. Svoje delo je posvetil predvsem vzvišenemu cilju: pomagati njim in tešiti one, ki jim je vojna vsekala najbolj globoke rane. To njegovo prizadevanje ni ostalo brezuspešno. Za vojne ujetnike je izposloval pri vojskujočih se državah marsikatero olajšavo. Zamenjava ujetnikov-invalidov je bilo njegovo delo. Dosegel je, da so bili na pljučih bolni vojni ujetniki poslani v zdravljenje v Švico. Zavzemal se je za civilne internirance ter končno v svoji nameri v toliko uspel, da so bili izpuščeni domov vsi za vojno nesposobni in starčki preko 60. leta. Neprecenljive so zasluge, ki si jih je stekel v podpiranju bednega prebivalstva in gladne dece v vojskujočih se državah. Zastonj pa je blagi mož klical v svet evangelij miru, zastonj oznanjal besedo božjo: „Ljubite se med seboj!“ Razvnetih strasti ni mogel pomiriti: njegov trud je rodil primeroma le majhne uspehe. Njegova prizadevanja, da bi napravil konec prelivanju človeške krvi po Evropi, se žal niso posrečila. Zato pa se je l. 1917. z vso vsmo pridružil Wilsonovi mirovni akciji. Uspešno je podprl mirovno gibanje in ni najmanj njegova zasluga, da se je končno resno začelo razmišljati o sporazumu. Njegovo povojno delovanje ni bilo vedno v skladu z interesi naše države. Vkljub temu smo mu dolžni vse spoštovanje kot neumornemu delavcu na polju humanitete, kot pospeševalcu miru in kot tolažniku vseh nesrečnih.

URADNI RAZGLASI.

RAZPIS TOBAČNIH TRAFIK.

Fin. okrajao ravnateljstvo v Ljubljani je razpisalo dne 4. jan. t. l. šest trafik (Ur. l. št. 5 od 18. januarja 1922) in sicer: v področju fin. kontrole **Ljubljana II. eno:** Rovte št. 102; v področju fin. kontrole **Kranj eno:** Studeno št. 15; v področju fin. kontrole **Mokronog tri:** Krško št. 26, Škocjan št. 12 in Goveji dol št. 27; v področju fin. kontrole **Novomesto eno:** Vinica št. 61. Natančnejši podatki glede donosa prodaje in termina, do katerega se morajo vložiti prošnje so razvidni iz natečajnega razpisa, ki je nabit na uradni deski pri fin. okrajnem ravnateljstvu v Ljubljani in uradni deski pristojne občine.

Odgovorni urednik: Berglez Srečko.

Tisk tiskarne J. Blasnika nasl., v Ljubljani.